

JAARVERSLAG KSGV 2025

1. Samenstelling bestuur

De samenstelling van het KSGV-bestuur was in het verslagjaar 2025 als volgt:

Dagelijks bestuur (DB):

1. prof. dr. A.W. (Arjan) Braam (voorzitter), psychiater en opleider bij instelling Altrecht geestelijke gezondheidszorg in Utrecht, bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie' vanwege het KSGV aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht (2012, 31 december 2030);
2. prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden (portefeuillehouder bijzondere leerstoelen), klinisch psycholoog en psychotherapeut, emeritus bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychologische aspecten' vanwege het KSGV tot oktober 2019, en emeritus gewoon hoogleraar religiepsychologie aan Tilburg University tot eveneens oktober 2019 (1989, tot 12 september 2025);
3. mw. prof. dr. H.A. (Hans) Alma, (vicevoorzitter per 15 november 2024), cultuur- en religiepsycholoog, hoogleraar 'Geestelijke zorg en religieus-humanistische zingeving' aan de Vrije Universiteit Amsterdam (per 15 november 2024, tot 12 september 2025);
4. dr. M.M.E. (Miranda) Vroon – van Vugt (secretaris-penningmeester vanaf 15 november 2024), geestelijk verzorger bij het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) in Tilburg (per 1 september 2023, 31 december 2028).

Raad van advies (RvA):

5. prof. dr. H. (Herman) Westerink (voorzitter Raad van Advies), godsdienstpsycholoog, universitair hoofddocent godsdienstfilosofie (Center for Contemporary European Philosophy) aan Radboud Universiteit Nijmegen plus wetenschappelijk directeur Titus Brandsma Instituut Nijmegen; bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de godsdienstwijsgerige en psychoanalytische aspecten' vanwege het KSGV aan Radboud Universiteit Nijmegen (2015, 31 december 2026);
6. prof. dr. C.N. (Kees) de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog, universitair docent praktische theologie en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV bij faculteit Tilburg School of Catholic Theology (TST) aan Tilburg University (per 8 november 2019, 31 december 2030);
7. prof. dr. P.J. (Piet) Verhagen, psychiater, bijzonder gasthoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor psychiatrie en spiritualiteit' vanwege het KSGV aan KU Leuven te Vlaanderen (per 19 november 2021, 31 december 2026);
8. drs. A.G.A. (Ad) van Heeswijk, klinisch psycholoog, werkzaam als Honorary Clinical Psychologist, Mountbatten Hospice, Newport, Isle of Wight (GB (per 1 september 2023));
9. prof. dr. A.I. (Anke) Liefbroer, godsdienstpsycholoog, bijzonder hoogleraar 'Interconnectie van Psychiatrie en Theologie' vanwege Octavia van Breemen Stichting bij faculteit TST aan Tilburg University (per 1 september 2023, 31 december 2028);
10. prof. dr. A. (André) Mulder, praktisch theoloog, senior onderzoeker aan de Protestantse Theologische Universiteit te Utrecht bij de leerstoel Diaconaat op het aandachtsgebied 'Sociale Inclusie en Levensbeschouwing van Mensen met een Verstandelijke beperking' en bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor jongeren en zingeving' vanwege het KSGV aan de Rijksuniversiteit Groningen (per 15 november 2024, 31 december 2029);
11. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper, cultuur- en godsdienstpsycholoog, emeritus bijzonder hoogleraar 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten' vanwege het KSGV aan Tilburg University (per 1 september 2023, 31 december 2028);

12. dr. J. (Joanna) Wojtkowiak, cultuur- en godsdienstpsycholoog, als universitair docent verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht (per 1 september 2023, 31 december 2028).

2. *Samenstelling van de redactiecommissie*

De samenstelling van de redactiecommissie was in het verslagjaar als volgt:

1. prof. dr. J.Z.T. (Joseph) Pieper (2014; voorzitter);
2. drs. A.G.A. (Ad) van Heeswijk (1992);
3. prof. dr. H. (Herman) Westerink (2015);
4. prof. dr. C.N. (Kees) de Groot (2021);
5. mw. dr. M.M.E. (Miranda) Vroon – van Vugt (2022).

De redactie wordt ondersteund door drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts (zie ook punt 3).

3. *Secretariaat*

Drs. G.M.C. (Geert) Eijsbouts is vanaf 1 juli 2018 studiesecretaris KSGV. Dhr. Eijsbouts is parttime (30%) in dienst als studiesecretaris, diaken bij het Bisdom 's-Hertogenbosch en parttime werkzaam bij een administratiekantoor.

4. *Erelid en Leden van Verdienste*

Het voltallige bestuur van het KSGV (DB en RvA) heeft op vrijdag 7 februari 2025 bij een feestelijk samenzijn dr. Lia Vergouwen en drs. Ad van Heeswijk benoemd tot *Leden van Verdienste*, uit erkentelijkheid en waardering voor hun inzet en betrokkenheid gedurende decennia voor de vereniging. Prof. dr. Marinus van Uden is toen benoemd tot *Erelid*, na onze vroegere KSGV-voorzitter prof. dr. Willem Berger de tweede persoon die deze eer te beurt valt. Tijdens het samenzijn zijn oorkondes overhandigd aan Lia Vergouwen en Marinus van Uden, toegesproken door KSGV-voorzitter prof. dr. Arjan Braam en RvA-voorzitter prof. dr. Herman Westerink. Enige weken later is een oorkonde in houten koker overhandigd kunnen worden door erelid (en tevens ook oud-voorzitter) Marinus van Uden aan Ad van Heeswijk, even op familiebezoek in Nederland.

5. *Financiële administratie*

De salarisadministratie is vanaf 2017 ondergebracht bij administratiekantoor Oculus-Bilan te Tilburg, ook de samenstelling van de jaarrekening wordt door dezelfde organisatie verricht. De meer dagelijkse financiële administratie werd door de studiesecretaris in overleg met de secretaris-penningmeester verzorgd.

6. *Aantal leden*

Op 31 december 2025 stonden 570 leden ingeschreven. Dit betekende een daling van 42 leden in 2025, 44 leden in 2024, tegen minus 39 leden in 2023, tegen minus 48 in 2022, tegen minus 47 in 2021, 35 in 2020, idem 56 in 2019. Er werden 7 nieuwe leden in 2025 bijgeschreven, 8 nieuwe leden in 2024, 15 nieuwe leden in 2023, tegen 9 in 2022, tegen 12 in 2021, 17 in 2020, idem 16 in 2019. Een aantal van 49 werd in 2025 uitgeschreven, waaronder 9 vanwege overlijden.

7. *Bestuursvergaderingen*

Het voltallige bestuur vergaderde in 2025 driemaal, te weten twee keer in de vorm van een ('hybride') vergadering vanuit de werkkamer van voorzitter prof. Braam bij zorginstelling Altrecht te Utrecht, plus eenmaal 'live' bij Tilburg School of Catholic Theology in Tilburg. Het DB hield een aantal digitale vergaderingen door het jaar heen, veelal rondom specifieke onderwerpen (en daarbij ondersteund door de studiesecretaris en de voorzitter van de RvA).

Ook dit jaar stond de voorbereiding van de studiebijeenkomst centraal alsmede de realisatie van een nieuwe KSGV-bundel. Het bestuur boog zich verder over de volgende onderwerpen:

- continuering van de bijzondere leerstoelen, met name bij de Rijksuniversiteit Groningen via de formele aanvang van de nieuwe bijzondere leerstoel met een rede in de aula van de Universiteit: op 16 mei 2025 sprak prof. dr. A. Mulder zijn oratie uit, getiteld: “Gestapeld zinverlies. Zingeving en zingevingsondersteuning van jongeren met licht-verstandelijke beperkingen”. Vermeldenswaardig in dit verband: bij Radboud Universiteit Nijmegen speelde eveneens de continuering van de leerstoel, maar verlenging volgde (vertraagd);
- bestendinging van contacten met verwante organisaties in Nederland en Vlaanderen, in het bijzonder via Federatie Zingeving & Geestelijke Gezondheid (FZGG);
- aftasten van mogelijkheden voor nadere samenwerking met FZGG-partner Christelijke Vereniging voor Psychiaters, Psychologen en Psychotherapeuten CVPPP. In december kwamen de voorzitter en secretaris van CVPPP op bezoek bij KSGV-voorzitter prof. dr. Arjan Braam, ondersteund door de studiesecretaris. Punten van aandacht zijn uit het gesprek zijn meegenomen voor het bestuur, een ‘intentie tot een intentie’;
- voorbereiding van de algemene ledenvergadering (plus regelen afscheid bestuursleden).

8. Bijzondere leerstoelen vanwege het KSGV

8.1 Tilburg University

De bijzondere leerstoel **‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten’** bij Tilburg University is gerealiseerd binnen TST, met als leerstoelhouder prof. dr. Kees de Groot. De leeropdracht betreft een wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. Per 1 september 2019 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Kees de Groot, godsdienstsocioloog en theoloog en universitair docent praktische theologie aan Tilburg University; de leerstoel is ondergebracht bij departement Religion and Practice van TST. Op vrijdag 8 januari 2021 vond zijn inaugurele rede plaats, door corona vertraagd. De Raad van Toezicht rond de bijzondere leerstoel kent in het verslagjaar de volgende leden: prof. dr. Karim Schelkens (voorzitter), decaan Tilburg School of Catholic Theology; prof. dr. Herman Westerink, universitair hoofddocent godsdienstfilosofie (Center for Contemporary European Philosophy), bijzonder hoogleraar ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid met bijzondere aandacht voor de godsdienstwijzgerige en psychoanalytische aspecten’ vanwege het KSGV; prof. dr. Jan Loffeld, hoogleraar praktische theologie Tilburg School of Catholic Theology; prof. dr. Anke Liefbroer, bijzonder hoogleraar ‘Interconnectie van Psychiatrie en Theologie’ vanwege de Octavia van Breemen Stichting en universitair hoofddocent godsdienstpsychologie en geestelijke verzorging aan de Tilburg School of Catholic Theology. Het meest recente jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV. Eerder waren aan Tilburg University binnen de faculteit TST twee bijzondere leerstoelen gerealiseerd, waarbij de leeropdrachten werden uitgevoerd door [prof. dr. M.H.F. van Uden](#) alsmede [prof. dr. J.Z.T. Pieper](#).

8.2 Rijksuniversiteit Groningen

Aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) is per 1 maart 2024 opnieuw een bijzondere leerstoel gerealiseerd bij de faculteit Religie, Cultuur en Maatschappij: **‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor jongeren en zingeving’**, met als leerstoelhouder prof. dr. André Mulder, met een aanstellingsomvang van 0,2 fte. Prof. dr. Mulder heeft als praktisch theoloog daarnaast een aanstelling als onderzoeker aan de Protestants Theologische Universiteit (PThU); hij leidt daarbij de kenniswerkplaats ‘Sociale Inclusie en Levensbeschouwing van Mensen met een Verstandelijke Beperking’.

Het curatorium van deze leerstoel bestaat uit de volgende leden: prof. dr. Mladen Popović, (RUG, decaan van de faculteit), mw. prof. dr. Hanneke Muthert (RUG) en prof. dr. Herman Westerink (KSGV, voorzitter). Het meest recente jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV. Eerder was aan de Rijksuniversiteit Groningen gerealiseerd een bijzondere leerstoel rond [prof. dr. T.H. Zock](#).

8.3 *Universiteit voor Humanistiek*

De bijzondere **leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie’** is vanwege het KSGV, in samenwerking met Altrecht GGZ, bij Universiteit voor Humanistiek (UvH) in Utrecht gerealiseerd. Altrecht GGZ, de Universiteit voor Humanistiek en het KSGV beogen met deze leerstoel de wetenschappelijke kennis op het gebied van levensbeschouwing en psychiatrie verder te ontwikkelen en daarmee bij te dragen aan een humane kwaliteitszorg. Met ingang van 1 oktober 2012 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Arjan Braam, psychiater bij de crisisdienst Utrecht en opleider psychiatrie bij Altrecht GGZ. De bijzondere leerstoel staat onder toezicht van een curatorium met als leden: mw. prof. dr. Gaby Jacobs, hoogleraar Humanistische geestelijke verzorging (UvH); prof. dr. Carlo Leget, hoogleraar Zorgethiek en begeleidingswetenschappen en bijzonder hoogleraar Palliatieve zorg (UvH); en prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter, KSGV). Het meest recente jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV.

8.4 *Katholieke Universiteit Leuven (Vlaanderen)*

Met ingang van 1 september 2021 is dr. Piet Verhagen vanwege het KSGV benoemd tot bijzonder gasthoogleraar aan dezelfde faculteit van KU Leuven. Het vakgebied van de hoogleraar omvat **‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor psychiatrie en spiritualiteit’**. Het doel van deze leerstoel is klinische kunde en wetenschappelijke kennis op het gebied van levensbeschouwing, spiritualiteit en psychiatrie verder te ontwikkelen en uit te dragen. De Commissie van Toezicht kent de volgende leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter, KSGV); prof. dr. Bénédicte Lemmelijn, decaan van de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen (KU Leuven); prof. dr. Anna Vandenhoeck, voorzitter van het Academisch Centrum voor Praktische Theologie (KU Leuven); prof. dr. Hans Geybels, coördinator van de Onderzoekseenheid Pastoraal-theologie en Empirische Theologie (KU Leuven); prof. dr. Jos Pieper (KSGV); prof. dr. Herman Westerink (KSGV). Het meest recente jaarverslag is gepubliceerd op de website van het KSGV. Eerder was aan de KU Leuven gerealiseerd een bijzondere leerstoel rond [prof. dr. H. Westerink](#).

8.5 *Radboud Universiteit Nijmegen*

Met ingang van 1 juni 2022 is dr. Herman Westerink vanwege het KSGV benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. De leeropdracht van de hoogleraar luidt **‘Levensbeschouwing en Geestelijke Volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de godsdienstwijsgerige en psychoanalytische aspecten’**. Dit betreft de wetenschappelijke doordenking van de cultuurhistorische plaats van de psychoanalyse en haar betekenis voor de theorievorming over religie in relatie tot wijsgerig antropologische en godsdienstwijsgerige vraagstukken. De Commissie van Toezicht kent de volgende leden: prof. dr. Marinus van Uden (voorzitter, KSGV); prof. dr. Gert-Jan van der Heiden (Radboud Universiteit); mw. prof. dr. Hans Alma (VU Amsterdam, KSGV); prof. dr. Marc De Kesel (Radboud Universiteit). Verlaat (onder meer vanwege coronamaatregelen), namelijk op 22 mei 2024, sprak prof. dr. Westerink zijn inaugurele rede uit, getiteld: “De psychoanalyse en

haar verstorende levensbeschouwing”. Het meest recente jaarverslag is gepubliceerd op de KSGV-website.

9. Studiebijeenkomst 2025

De jaarlijkse studiebijeenkomst van het KSGV vond plaats in de Geertekerk te Utrecht op vrijdag 15 november 2025. Het thema van de bijeenkomst was: *'Dit is mijn lichaam. Betekenisvol leven met het onvolmaakte lijf'*. Tijdens de bijeenkomst bespraken onderzoekers en praktijkbeoefenaars vormen van uitsluiting en validisme (een diepgeworteld systeem van vooroordelen en structuren, dat meer waarde toekent aan bepaalde lichamen dan aan andere). In onze samenleving worden zo personen uitgesloten die juist niet aan de 'norm' van het 'ideale' lichaam voldoen, zoals mensen met een chronische ziekte, een verstandelijke of lichamelijke beperking of een neurodivergente aandoening. De manier waarop naar het lichaam wordt gekeken is sterk beïnvloed door maatschappelijke verwachtingen en media-representaties in film, reclamespotjes en TikTok-posts. Lichamen die afwijken (van de 'ideale' norm) worden vaak gestigmatiseerd, gemedicaliseerd of als "minder waard" beschouwd. Dit alles uit zich in ontoegankelijke ruimtes, beperkte arbeidskansen, onvoldoende passende scholingsmogelijkheden en een gebrek aan representatie in culturele uitingen, media en in onze beleidsorganen. Als sprekers traden aan prof. dr. Alice Schippers (directeur-bestuurder van de Disability Stichting Nederland en bijzonder hoogleraar Disability Studies aan Universiteit voor Humanistiek te Utrecht), prof. dr. Thijs Tromp is hoogleraar Diaconaat aan de Protestantse Theologische Universiteit te Utrecht, em. prof. dr. Liesbeth Woertman (Universiteit van Utrecht) en drs. Rolf Deen (theoloog en betrokken bij stichting Het Filmgesprek). Als dagvoorzitter trad prof. dr. André Mulder (KSGV, RUG) aan. De bijeenkomst trok zo'n veertig deelnemers en werd geaccrediteerd door de volgende beroepsverenigingen:

- de Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV);
- de Federatie van Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt);
- Kwaliteitsregister Psychotherapie (NVP).

10. Externe contacten en advisering

Het KSGV heeft met een aantal verwante organisaties op terrein van religie en geestelijke gezondheid voortgaand overleg in federatieverband: sinds 2015 onderhoudt het KSGV contacten met vergelijkbare instellingen via FZGG (Federatie Zingeving en Geestelijke Gezondheid). De federatie geeft via een eigen website (www.fzgg.nl) informatie over het KSGV en de andere deelnemende organisaties. Met de Octavia van Breemen Stichting was er contact over de realisatie van een leerstoel aan Tilburg School of Catholic Theology (en thans benoemd tot leerstoelhouder ons Raad van Advies-lid prof. dr. Anke Liefbroer).

11. Redactiecommissie

Het leeuwendeel van het werk van de redactiecommissie werd per e-mail afgehandeld. Zij redigeerde en produceerde een reguliere KSGV-publicatie, te weten onze reeksuitgave 2-100 *'De kracht van klank. Over muziek en zingeving'*. Hoewel nieuwe KSGV-publicaties naar diverse wetenschappelijke tijdschriftredacties ter bespreking worden toegezonden, constateerde de redactiecommissie (opnieuw) dat maar weinig recensies uiteindelijk ook verschenen, ondanks de opgeschoonde en aangevulde lijst aan redacties (digitale) uitgaven. Verder werd er vanuit (deels) de redactiecommissie en een eigen werkcommissie gewerkt aan een specifieke geschiedkundige KSGV-publicatie aangaande de Nijmeegse School voor godsdienstpsychologie. Oud-KSGV-studiesecretaris en em. prof. dr. Ruud ter Meulen werkt al enige tijd aan de uitgave 2-101 *'Heil en heling. Nijmeegse godsdienstpsychologen over religieuze ervaring, zingeving en geestelijke gezondheid'*. De uitgave staat gepland te verschijnen in het voorjaar van 2026 en wordt mede begeleid vanuit het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen, deels ook gefinancierd vanuit Stichting dr. Arnold Uleyn te Nijmegen.

12. Verkoop publicaties en ledenwerving

In het verslagjaar 2025 werden door 123 bestellers in totaal 103 fysieke publicaties en daarnaast ook 51 kopieën van uitverkochte publicaties (in .pdf) afgenomen. (En van de 103 fysieke publicaties werden er 22 boeken verkocht via de boekhandel.) In totaal 154 verkocht in 2025 (2024 = 243, 2023 = 224; 2022 = 221; 2021=236; 2020= 276; 2019= 287; 2018 = 335; 2017 = 283). Aangaande de boekverkoop via de boekhandel: 22 exemplaren voor 2025, 26 exemplaren voor 2024, 2023 = 2, 2022=2, 2021=6; 2020= 8; 2019= 13; 2018 = 11 en 2017 = 32. Via de website worden eveneens toegangsbewijzen voor studiebijeenkomsten alsmede contributies lidmaatschap verkocht.

De drie meest gevraagde titels in 2025 waren *Trauma, geweld en religie, Prachtige dans* en *Baken of labyrint*. Via de website worden ook entreebewijzen voor studiebijeenkomsten plus contributies besteld en afgerekend. Aan Dedicon, voorheen de Federatie Nederlandse Blindenbibliotheken, werden volgens eerdere afspraak digitale bronbestanden van KSGV-publicaties gezonden ten behoeve van mensen met een leesbeperking.

Aankondigingen van nieuwe publicaties en studiebijeenkomsten van het KSGV worden standaard per e-mail aan bestaande relaties verzonden. Voor afzonderlijke studiebijeenkomsten of publicaties werden tussen de 2.000 en 3.000 aankondigingen verzonden.

Drs. G.M.C.Eijsbouts, studiesecretaris KSGV, 15 juni 2026